

Matkaillessa Pyhäjärvellä pitää välillä patikoida tai käyttää maastoautoa

Luovutettuun Karjalaan, niin Kannakselle kuin Laatokan-Karjalaan on jo lähes 20 vuoden ajan voinut vapaasti matkustaa niin turistibusseilla kuin omalla autollakin. Vpl. Pyhäjärvelle matkustaminen on ollut suhteellisen helppoa, lähestytty sitten kotikuntaamme mistä ilmansuunnasta tahansa.

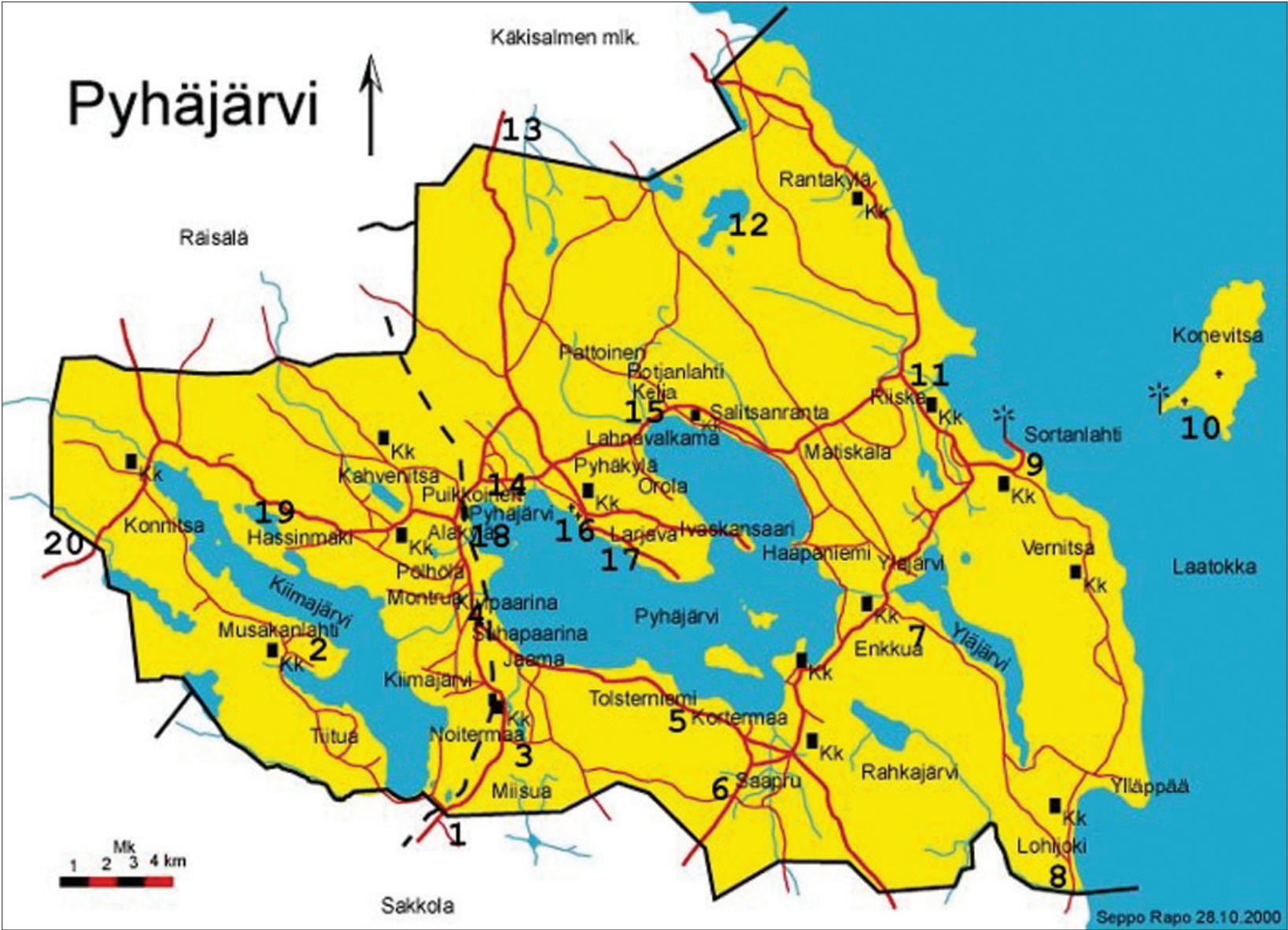
Ehkä useimmat Pyhäjärvelle matkaavat aloittavat matkansa Viipurista käsin, on sitten raja ylitetty Vaalimaalta tai Nuijamaalta. Riippuen reittisuunnittelmistä ja muista matkakohteista valtakunnan raja on saatettu ylittää myös Imatran Pelkolasta tai Joensuun lähellä sijaitsevasta Sortavalaan suuntautuvasta Värtsilästä. Ehkä nopeimmin ja parhaita teitä kulkien rajan ylitys tapahtuu Vaalimaalta tai Nuijamaalta.

Viipurista lähdetään Pietarin uutta valtatiä ensin, ja Viipurin torilta noin 33 kilometriä kuljettua käännytään vasemmalle vanhalle tielle. Tätä tietä kuljetaan ohii ns. horoskooppimerkkien, kunnes 15 kilometrin kuluttua tulee vastaan Klimovan tienhaara, josta käännytään vasemmalle ja kuljetaan noin 42 kilometriä hieman kuoppia täynnä olevaa tietä Valkjärven pitäjän pohjoisosaa pitkin Käkisalmen-Pietari tielle; hetken kuluttua Kiviniemen koski ja sen ylittävä silta ovatkin edessä.

Matkaa tähän pisteeseen on Viipurista kertynyt 93 kilometriä. Kiviniemessä on useita kauppia, joissa voi turvallisesti tehdä ostoksia. Moni matkailija on jo ehtinyt vierailulla myös Losevon hotellissa, jossa huoneet ovat hieman eritasoisia. Osa huoneista on hiljattain remontoituja ja niiden taso onkin jo varsin siedettävä.

Pyhäjärveläisten mieli palaa kuitenkin eteenpäin entiselle kotikunnalle. Niinpä matka jatkuu Kiviniemestä myyntikojujen jälkeen kohti pohjoista. Tien oikealle puolelle jää Konevitsan luostarin kirkko, johon kannattaa poiketa ostoksille. Kiviniemen kasarmialue jää vasemmalla puolelle ja hetken kuluttua ollaankin jo Sakkolan asemalla johtavan ylikäytävän edessä. Siitä vain Pietari-Käkisalmen tietä eteenpäin ja lähestymme Pyhäjärven kunnan rajaa. Matkaa Kiviniemen siltaalta pitäjän rajalle on noin 13 kilometriä.

Tässä vaiheessa onkin syytä kaivaa kartat esiin. Matkakohteiden oheisiin karttoihin on merkitty muutamia selventäviä maasto-kohtia.

Pyhäjärven karttamerkit

Yllä olevaan Seppo Rapon aikaan tekemään karttaan on merkitty muutamia selventäviä, matkailijaa auttavia kohtia. Pyhäjärven kansakoulut ovat suurelta osin pystyssä ja kyläläiset tietävät hyvin niiden paikat ja osaavat muille matkailijoille kertoa koulujen historiaakin. Koulut näkyvät kartassa merkinnällä (kk).

Myös isompien järvien nimet ilmenevät suoraan kartasta. Valitettavasti kartassa näkyy myös runsaasti sellaisiakin teitä, jotka ennen sotaa ovat olleet hyväkuntoisia kyläteitä, mutta nykyisin ovat joko ajokelvottomia tai kokonaan hävinneet.

Numeroiden selitykset:

1 Saavutaan Kiviniemen pitäjän rajalle. Vasemmalle kääntyy tie Tiituaalle ja Musakanlahteen. Tämä tie on ajokuntoista linja-autollakin ainakin Musakanlahden koululle asti. Läpikulkuyhteys Konnitsaan onnistuu ainoastaan kuivalla kelillä ja maastoautolla.

2 Kunnianiemi sijaitsee Kivimäen länsirannalla. Täältä on löydetty parin viime vuoden aikana

esihistoriallista asutusta. Perille rantaan pääsee vain kävellen.

3 Nykyinen Käkisalmeen johtava maantie kulkee koko ajan rautatien länsipuolella aina Kokkolinnan sillalle saakka. Noitermaan kylään pääsee parhaiten rautatien yli oikealle kääntyen. Kylässä runsaasti suomalaista asutusta ja kauniita lampia. Heikkokuntoinen oikotie johtaa vanhan Noitermaan koulun ohi Jaamaan. Noitermaa on edelleen erittäin luonnonkaunis monine kirkasvetisine lampineen.

4 Kuoppainen mutta linja-autollakin ajettava tie oikealle ennen Pikojokea lähtee Jaamaan ja Tolsteriniemeen ja aina Pyhäjärven ympäri.

5 Majapaikka Aqua Marina. Venäläisten hallussa oleva uudehko majoituspaikka, jossa useita eri hintaluokan huoneita. Viikonloppuisin Pietarista saapuu nuorisoa, jolloin paikka saattaa olla hieman meluisa.

6 Viiden tien risteys. Täältä pääsee mm. Sakkolan kirkolle. Entinen tykki-

tie Järisevään sen sijaan on ajokelvoton.

7 Tie jatkuu pohjoiseen Enkkuan Yläjärven suuntaan. Hieman ennen Myllyojaa tie kääntyy Yläjärven länsirantaan kulkien Yläpäähän ja Lohjoelle. Kuivalla kelillä ainakin Yläpäähän saakka on päästy linja-autollakin. Lohjoelta alas Järisevään ja Taipaleeseen tie ei ole turistien kuljettavissa, sillä isot tukkiautot ovat rikkoneet tien liian vaikeaksi.

8 Pyhäjärven ja Sakkolan raja on Rahkajärvestä laskevassa Lohjoessa. Tästä etelään kannattaa yrittää ainoastaan siis maastoautolla.

9 Pyhäjärven ympäri kulkevaa tietä edelleen pohjoiseen päin jatkettaessa järven pohjoispään ohitse tullaan hetken kuluttua Sortanlahden tiehaaraan. Tästä käännytään mm. Konevitsaan mentäessä. Sortanlahdesta Vernitsalle ennen kulkenut rantatie on lähinnä peltotien luokkaa ja ajokelvoton.

10 Konevitsan luostari- saari. Yhteys laivalla Sortanlahdesta käsin. Antti

Musakka mm. järjestää muutaman tunnin mittaisia opastettuja luostarimatkoja.

11 Sortanlahden tiehaarasta edelleen pohjoiseen ajettaessa hiekkatietä pitkin tullaan Riiskan kylään, josta vasemmalle kääntyy asfaltoitu tie Matiskalaan - Salitsanrantaan - Keljaan - Rotjanlahdelle - Pattoisiin ja Lahnavalkaman kautta kunnan keskusta. Päätie on Venäjän olosuhteissa suorastaan erinomaisena hiekkatienä ja tullaan Rantakylään. Matkan varrella Laatokka jää oikealle puolelle, mutta rantaan on vain vaikeakulkuista maastoa. Vanha koulu mm. jäljellä.

Tultaessa aivan pitäjän rajalle näkyy vasemmalla puolella lampia. Tästä käännytäessä vasemmalla ovat noin viiden kilometrin päässä luonnonkauniit Kuoppalampi ja Tielammet. Huonokuntoista metsätietä pääsee maastoautol-

la. Käkisalmeen johtavaa tietä edelleen ajettaessa tullaan Vuohensalon kylään.

Jos haluaa nähdä Laatokan laineet, on siihen mahdollisuus täällä. Hieman pitäjänrajasta eteenpäin ajettaessa jää oikealle kalasataman tienhaara ja siitä hie- man eteenpäin kääntyy jyrkkä tie alaspäin tulosuuntaan ja matkaa kuuluisalle Laatokan mäännylle on vain reilu kilometri. Tämä kävely- matka kannattaa tehdä, sillä jos ei matkakohteeksi ole valittu Konevitsaa, Laatokan ranta jää helposti kokonaan näkemättä.

Rantatietä eteenpäin ajettaessa jää oikealle Pörtty- ksen lampi ja hetken kuluttua tie yhtyy Pietarin tiehen, jota ajettaessa muutaman kilometrin päästä ollaankin Käkisalmissa. Vanhoja rakennuksia on olemassa, kuten kirkkoja, asema ja kouluja. Torin ympäristössä majoitusmahdollisuuksia ja ruokapaikkoja, samoin linnan läheisyydessä olevassa senatoriossa.

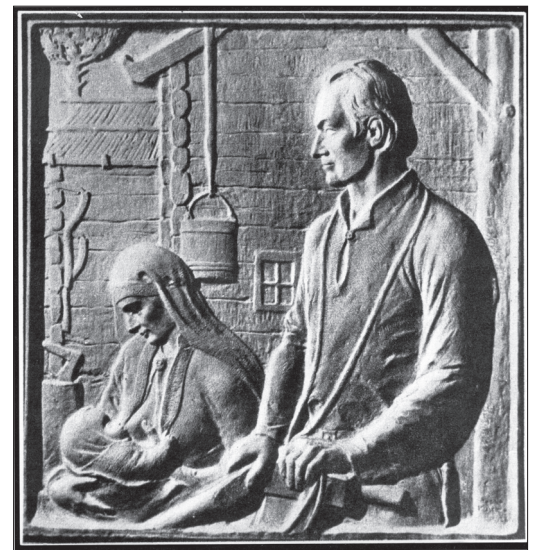
12 Kuoppalampi. Varsinkin Salitsanrannan koulupiiriläisten entisajan retkeilykohde.

Kotiseutumatkoilla huomioitavaa:

1. Varaa kulkemiseen Pyhäjärvellä ja lähiympäristössä riittävästi aikaa. Vaikka monet kylät ovatkin lähekkäin, osittain huonokuntoiset tiet vievät runsaasti aikaa.
2. Älä ahnehdi liikaa kohteita samalle päivälle.
3. Varsinkin linja-autolla liikuttaessa kannattaa etukäteen suunnitella matkareittejä niin, että turhalta edestakaiselta ajolta välttyään.
4. Pidemmät kiertomatkat kannattaa suunnitella huolella. Konevitsan päivälle ei kannata suunnitella muuta, koska laivamatkat ja odottelut vievät useita tunteja.
5. Kaikkia matkalaisia kiinnostavia reittejä on helppo suunnitella. Esimerkiksi Pyhäjärven ympäriajo, Pyhäjärven asemalta Alakylän kautta Konnitsaan ja sieltä Käkisalmeen, Pyhäjärven kirkolta Salitsanrannan kautta Riiskan ja sieltä rantatietä Käkisalmeen jne. ovat hyviä päivän mittaisia matkoja.
6. Kannattaa hieman kuunnella matkajohtajaa ja opasta.
7. Käytä vain tunnettuja ja hyväksi havaittuja matkajärjestäjiä.
8. Varaudu mitä erilaisimpiin yllätyksiin.

Viipurin torilta saa muutamalla eurolla hyviä karttoja, joihin kohteita on merkitty myös suomeksi. Markus Lehtipuun Kannas -matkaopas on oivallinen apu kotiseutumatkoilla.

Kooste: REINO ÄIKIÄ

13 Pyhäjärven ja Käkisalmen maalaiskunnan raja. Maastossa rajaa vaikea havaita. Pohjoiseen mennään siis Käkisalmeen ja etelään päin ajettaessa tulee vastaan Myllypellon tiehaara, jonne tienviitta. Etelään päin ajettaessa tulee vastaan aika pian Kallenkartanon aukea. Tie on oikaistu, ja sen ja entisen tien varteen jää muutamia vanhoja taloja. Koivukuja vie Kallenkartanoon, jossa uutta ja vanhaa rakennusaineistoa.

14 Nykyinen kunnan keskus virastoinen ja kauppoineen löytyy, kun käännetään Käkisalimesta tultaessa vasemmalle. Edelleen suoraan ajettaessa tullaan Pyhäjärven rantaan entiseen Taubilan talouskeskukseen. Muutamia piharakennuksia jäljellä. Päärakennuksen kivijalka nähtävissä uuden ortodoksikirkon toisella puolella.

15 Kohtalaisen hyväkuntoista tietä eteenpäin ajettaessa tie johtaa Lahnavalkaman-Keljan-Salitsanrannan ja Matiskalan kautta Riiskan risteykseen. Mahtavia järvinäkymiä ja mahdollisuus vaikka uimiseen Pyhäjärvessä.

16 Kuntakeskuksesta käännäytessä vasemmalle ohi pienen puron tullaan kirkolle johtavalle tielle, joka kääntyy oikealle. Vanhoja suomalaisia rakennuksia jäljellä. Tie on erittäin huonokuntoinen ja kannattaa ajaa pari kilometriä eteenpäin mäen päälle, josta oikealle johtaa linja-autokelpoinen tie kirkonmäelle. Runsaasti vanhoja rakennuksia. Tienristeyksestä vasemmalle erittäin huonokuntoinen tie Käkisalmen tielle ei ole linja-autokelpoinen.

16 Kirkonmäellä entisen kirkonpaikka, jossa muistomerkki, kirkkoaholla lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkki, ja tietä eteenpäin ajettaessa tulee vastaan sankarihautausalue ja siitä hieman eteenpäin kääntyy tie jatkuen huonokuntoisena Ivaskensaareen asti. Musakan Lomarantaan kääntyy tie oikealle.

17 Pyhäjärven Lomaranta. Antti ja Leena Musakan isännöimä lahjoituspaikka on tullut laajalti tunnetuksi muidenkin kuin pyhäjärveläisten mapajaikkana. Tarvittaessa Antti Musakka järjestää myös pienryhmille kotiky-

läkäyntejä. Majapaikan ravintolasalin seinillä on koulupiirien karttoja, joiden avulla voi hyvin suunnitella tutustumista Pyhäjärven eri kyliin.

18 Pyhäkylän asemanseutu on lähellä Käkisalmeen johtavaa tietä. 1918 taistelujen muistokivi ilman laattaa jäljellä. Suomalaisen vanhoja rakennuksia jonkin verran jäljellä. Aseman tiehaaran kohdalta kääntyy tie Alakylään ja Konnitsaan. Tie on huonokuntoinen hiekkatie. Tien oikealle puolelle jää Kahvenitsan järvi. Konnitsan kylässä runsaasti suomalaisajan rakennuksia.

19 Ennen Konnitsan kylää jää vasemmalle puolelle Hassinlammet, jotka näkyvät puiden lomitse tielle.

20 Ajettaessa läpi Konnitsan kylän tullaan Sakkolasta Räisälään johtavalle tielle. Räisälästä päästään Imatralle johtavalle raja-asemalle Antrean ja muutaman muun pitäjän kautta, joskin tie on paikoin erittäin huonokuntoista. Räisälästä kannattaa ajaa hyväkuntoista tietä pitkin joko Käkisalmeen tai Myllypellon kautta Pietari-Käkisalmen tielle.

Sankarivainajien muistomerkki paljastettu 1994. Yläkuvassa lahjoitusmaatalonpoikien patsaan reliefsi.